

Αναρχικοί στη Μεξικανική Επανάσταση (Librado Rivera)

Από τους πολλούς συντρόφους και συνεργάτες του Ricardo Flores Magon, ο Librado Rivera ήταν σαφώς ο κοντινότερος. Η επαναστατική τους σχέση κράτησε είκοσι χρόνια, συναγωνιζόμενη αυτή των Durruti και Ascaso, και έληξε μόνο με το θάνατο του Ricardo στις φυλακές Leavenworth, όταν δολοφονήθηκε άμεσα ή έμμεσα από τις αμερικανικές αρχές. Ο Librado ήταν ιδρυτικό μέλος του Partido Liberal Mexicano (PLM) και είχε μεγάλη και θεμελιώδη συνεισφορά στον αναρχικό του προσανατολισμό. Αν και, παρ' όλα αυτά, ο Librado έχει παραμεληθεί αρκετά με δική του ευθύνη. Αυτό μπορεί εν μέρει να οφείλεται στη δική του εκ του φυσικού μετριοφροσύνη και σιωπηρότητα, καθώς πάντα απέφευγε το προσκήνιο, ενώ παρέμενε παράλληλα στην εμπροσθοφυλακή του αγώνα, προτιμώντας να υιοθετεί τη στάση του συνετού «απλού μαχητή». Ήταν στην πραγματικότητα μακριά απ' αυτό. Ως ακούραστος αναρχικός επαναστάτης και προπαγανδιστής αφιέρωσε πάνω από 30 χρόνια αγωνιζόμενος, όπως θα έλεγε, *«υπέρ όλων των καταπιεσμένων της γης με σκοπό την εγκαθίδρυση μιας νέας κοινωνίας που θα παρέχει ελευθερία, αγάπη και δικαιοσύνη για όλους!»* .

Ο Librado Rivera γεννήθηκε στην κοινότητα Rayon, στην πολιτεία San Luis Potosi το 1864. Γιος ενός φτωχού αγρότη, παρακολούθησε τα πρώτα του χρόνια ένα ανοιχτό σχολείο στη γειτονική χασιέντα «La Estancita». Ο δάσκαλος αυτού του σχολείου, ο Jesus Sanaz, είχε μεγάλη επιρροή στο Librado, καθώς μετά το σχολείο δάσκαλος και μαθητής έκαναν μεγάλους περίπατους μαζί, και ο Sanaz εξηγούσε στο μικρό Librado τους λόγους της φτώχειας των αγροτών και την ανάγκη για ριζική κοινωνική μεταρρύθμιση. Αργότερα παρακολούθησε το κοινικό σχολείο του Rayon. Εδώ ο Librado αποδείχτηκε εξαιρετος μαθητής, και μέσω της παρέμβασης ενός ντόπιου ιδιοκτήτη χασιέντας κατάφερε να πάρει υποτροφία από την πολιτειακή κυβέρνηση για σπουδές στο Escuela Normal de Maestros στο San Luis Potosi, την πρωτεύουσα της πολιτείας.

Αποφοίτησε με διακρίσεις από το Escuela Normal το 1888, και άρχισε να διδάσκει στο Escuela «El Montecillo» στο San Luis Potosi., φτάνοντας μέχρι τη θέση του διευθυντή μερικά χρόνια αργότερα. Το 1895 επέστρεψε στο Escuela Normal σαν καθηγητής ιστορίας και γεωγραφίας. Για να συμπληρώσει το μισθό του ως δάσκαλος, έκανε στον ελεύθερο χρόνο του ιδιαίτερα μαθήματα στα παιδιά των ελίτ οικογενειών του San Luis Potosi, ανάμεσά τους και των τοπικών jefe político (πολιτικών ηγετών). Ενώ επισκεπτόταν τα σπίτια της μπουρζουαζίας της επαρχίας ο Librado είχε άφθονο χρόνο να συγκρίνει τις χαϊδεμένες ζωές του πλούτου και της τεμπελιάς με τη φτώχεια και αδικία των ζώων των μικρών ιδιοκτητών γης και των δουλοπάροικων. Αυτό το απεχθές θέαμα των πλούσιων που ζούσαν από την εργασία και το μόχθο των φτωχών θα κυνηγούσε τον Librado για όλη του τη ζωή.

Σύντομα άρχισε να καταφέρεται εναντίον της κοινωνικής αδικίας στους μαθητές του στο Escuela Normal. *«... Τα λεφτά που πήρα σα μισθό», έγραψε αργότερα, «ήρθαν από τα θλιβερά πουγκιά των ανθρώπων με τη μορφή φόρων. Έτσι, η ευθύνη μου στους ανθρώπους ήταν μεγαλύτερη από την ευθύνη προς την κυβέρνηση, επειδή μια κυβέρνηση δε μπορεί ν' αλλάξει μέσα σε μια νύχτα από τη λαϊκή βούληση. Υπακούοντας λοιπόν, σ' αυτήν την κραυγή της συνειδησής μου, άρχισα να πολεμώ τη δικτατορία τόσο μέσα από το επάγγελμά μου όσο και έξω απ' αυτό...»* .

Ένας μαθητής που επηρέασε μ' αυτό τον τρόπο ήταν ο Antonio I. Villarreal, που αργότερα έγινε μέλος της οργανωτικής junta του PLM.

Το 1900 ο Librado έγινε ενθουσιώδης υποστηρικτής του νέο-σχηματισμένου Φιλελεύθερου κινήματος. Ο αρχικός σκοπός αυτού του κινήματος, που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του Camillo Arriaga, ήταν να πολεμήσει την αυξανόμενη επιρροή της καθολικής εκκλησίας στις κρατικές υποθέσεις, παρά τους νόμους της Μεταρρύθμισης (reform laws) του 1857. Αλλά πολλοί απ' αυτούς που έλκονταν απ' το κίνημα ήταν, όπως και ο ίδιος ο Librado, δριμείς πολέμιοι της δικτατορίας Diaz, καθώς αυτή βασιζόταν στη σκλαβιά, τη διαφθορά και την απαλλοτρίωση από το κράτος εκτάσεων που ανήκαν σε κοινότητες χωρικών, στις

οποίες οι αγρότες δούλευαν με μια μορφή πρωτόγονου αναρχικού κομμουνισμού. Το Φεβρουάριο της επόμενης χρονιάς ο Librado αντιπροσώπευε το Φιλελεύθερο Όμιλο (Club Liberal) «Benito Juarez» του Rayon, έναν από παρόμοιους ομίλους που ξεπερνούσαν συνολικά τους εκατό σε όλη τη χώρα, στο πρώτο Συνέδριο Φιλελεύθερων Ομίλων που έγινε στο San Luis Potosi. Ήταν σ' αυτό το συνέδριο που πρωτο-γνώρισε το Ricardo Flores Magon, του οποίου τον απτόητο λόγο –που κατήγγειλε ανοιχτά τη διοίκηση Díaz σαν άντρο ληστών– προσυπέγραψε ένθερμα ο Librado.

Μετά το Συνέδριο ο Librado συνέχισε να διδάσκει στο Escuela Normal, του οποίου είχε γίνει τώρα διευθυντής, ενώ συμμετείχε ενεργά στη διαχείριση του Club Liberal «Ponciano Arriaga» στο San Luis Potosi σαν ένας από τους γραμματείς. Μέσω της επαφής του με τον πρόεδρο του ομίλου, τον Camillo Arriaga, ο Librado ανακάλυψε για πρώτη φορά τα έργα των Μπακούνιν, Κροπότκιν και άλλων αναρχικών συγγραφέων τους οποίους διάβασε με ενθουσιασμό και πάθος, δανειζόμενος τα βιβλία (που δεν ήταν ανοιχτά διαθέσιμα εκείνο τον καιρό στο Μεξικό) από την εκτενή βιβλιοθήκη του Arriaga.

Προς το τέλος του 1901 το Club Liberal «Ponciano Arriaga», που λειτουργούσε σαν κέντρο οργάνωσης για όλους τους Φιλελεύθερους ομίλους στη χώρα, άρχισε προετοιμασίες για το Δεύτερο Φιλελεύθερο Συνέδριο, που θα γινόταν, όπως και το πρώτο, στο San Luis Potosi. Το συνέδριο θα γινόταν παρά τη συνεχιζόμενη καταστολή του φιλελεύθερου κινήματος από την δικτατορία. Πολλοί όμιλοι δεχόντουσαν την καταστολή και αγωνιστές φυλακίστηκαν (ανάμεσά τους και οι Ricardo Flores Magon και Jesus Flores Magon), και η αντιπολιτευτική τους εφημερίδα Regeneracion απαγορεύτηκε. Αλλά αυτό το Δεύτερο Συνέδριο σκόπευε να φτάσει μακρύτερα από το σκέτο αντι-εκκλησιασμό του πρώτου. Η προτεινόμενη ατζέντα, στη σύνταξη της οποίας συνεισέφερε χωρίς αμφιβολία ο Librado, περιελάμβανε θέματα όπως η ελευθερία του τύπου, το δικαίωμα στη ψήφο, την καταστολή των jefe politicos και μεθόδους για τη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών στις μεγάλες χασιέντες. Πάντως, το Συνέδριο τελικά δεν πραγματοποιήθηκε.

Στις 24 Ιανουαρίου του 1902, λιγότερο από δύο εβδομάδες πριν την έναρξή του, η αστυνομία εισέβαλε βίαια σε μια συνάντηση του Club Liberal «Ponciano Arriaga» και συνέλαβε τα μέλη του, μετά από σημειμένο καυγά ανάμεσα σ' ένα μέλος του Κογκρέσου-porfirista (οπαδός του Porfirio Diaz) και ασφαλίτες. Ο Librado και ο Arriaga κατάφεραν ν' αποφύγουν την άμεση σύλληψη στο χώρο της συνάντησης βρίσκοντας καταφύγιο στο σπίτι του Arriaga, αλλά όταν αυτό περικυκλώθηκε από τους rurales (αγροτική ορεινή αστυνομία) και ένα απόσπασμα τακτικού στρατού αναγκάστηκαν να παραδοθούν και οι δύο. Οδηγήθηκαν στις πολιτειακές φυλακές και κατηγορήθηκαν, μαζί με τον Juan Sarabia, εκδότη της εφημερίδα του ομίλου Renacimiento (Αναγέννηση), για «παρεμπόδιση κρατικών αξιωματούχων στην άσκηση των καθηκόντων τους» και καταδικάστηκαν σε ενός έτους φυλάκιση χωρίς καν μια επίσημη δίκη. Ενώ ήταν στη φυλακή ο Librado, ο Sarabia και ο Arriaga, συνεργάστηκαν με τον Antonio Diaz Soto y Gama και συνέχισαν τη δουλειά τους για το Φιλελεύθερο κίνημα, ιδρύοντας την εφημερίδα El Demofilio, που τυπωνόταν στο San Luis Potosi από τον ξάδερφο του Arriaga.

Η El Demofilio ξεκίνησε εκ μέρους «των εργατών που είναι θύματα της αδικίας... των ταπεινών και εκμεταλλεόμενων τάξεων» και επιτέθηκε από πολλές απόψεις στη δικτατορία του Diaz, στην υποχρεωτική στρατολόγηση, τη Leva, σαν σύστημα φυλακών εργασίας. Ο ίδιος ο Librado συνεισέφερε πολλά άρθρα στην εφημερίδα πάνω στο κοινωνικό ζήτημα. Κάτι που διαπιστώθηκε πως ήταν ιδιαίτερα ενοχλητικό για τη δικτατορία. Μόλις μετά από 4 μήνες η El Demofilio εξαναγκάστηκε να κλείσει. Ο Librado και οι 4 σύντροφοί του μεταφέρθηκαν σε ξεχωριστά κελιά και έμειναν χωρίς επικοινωνία για αρκετούς μήνες. Επίσης, οι αρχές τοποθέτησαν ομοσπονδιακούς έξω από τις φυλακές και επί πλέον φύλακες έξω από τα κελιά τους. Μέσα στη φυλακή ο Librado πήρε το παρατσούκλι El Fakir λόγω της μεγάλης δύναμης που είχε να αυτοσυγκεντρώνεται. Καθόταν στη γωνία του κελιού που μοιραζόταν με τους άλλους 3 συντρόφους του και διάβαζε, χωρίς να συναισθάνεται τίποτα από το περιβάλλον του και τη φασαρία των συγκρατούμενών του.

Στα τέλη Σεπτεμβρίου 1902 ο Librado απελευθερώθηκε από τη φυλακή, και αφού πέρασε κάποιο καιρό, πιθανόν στο San Luis Potosi, πήγε στην Πόλη του Μεξικό το Μάρτιο του 1903. Εκεί αμέσως ενώθηκε και συνεργάστηκε με τους Ricardo και Enrique Flores Magon καθώς και τον Juan Sarabia, που είχε βγει κι εκείνος από τη φυλακή εκείνο τον καιρό, στη συντακτική ομάδα της El Hijo del Ahuizote [Ο γιός της Ahuizote(=Βίδρα), ένα εικονογραφημένο σατυρικό περιοδικό που διαδέχθηκε την απαγορευμένη Regeneracion]. Όμως, δεν είχε περάσει ούτε ένας μήνας από την άφιξή του στη Πόλη του Μεξικό και τα γραφεία της El Hijo del Ahuizote δέχθηκαν επιδρομή από την αστυνομία και ο Librado, μαζί με τους Ricardo, Enrique, Sarabia και έξι άλλους συντρόφους συνελήφθησαν για «περιφρόνηση δημόσιων λειτουργιών». Μεταφέρθηκαν στις διαβόητες φυλακές Belem όπου κρατήθηκαν χωρίς πρόσβαση σε καμία επικοινωνία για δυόμισι μήνες. Για άγνωστο λόγο ο Librado απελευθερώθηκε και βγήκε στην παρανομία, ενώ οι άλλοι έμειναν στη φυλακή μέχρι τον επόμενο Οκτώβρη.

Μετά την απελευθέρωσή τους από τη φυλακή, οι πιο διακεκριμένοι αγωνιστές ενάντια στον Díaz αποφάσισαν να συνεχίσουν τον αγώνα από την εξορία παρά να υπομένουν χρόνια άσκοπης απομόνωσης. Στις αρχές του 1904 ο Ricardo και ο Enrique πέρασαν τα σύνορα, μπήκαν στις ΗΠΑ και πήγαν στο Laredo του Τέξας. Ο Librado ενώθηκε μαζί τους μετά από λίγο, μαζί με άλλους 3 συντρόφους, μεταξύ των οποίων ήταν και ο πρώην μαθητής του στο Escuela Normal του San Luis Potosi, ο Antonio I. Villarreal. Εδώ ο Librado βρήκε δουλειά σαν εργάτης, όπως και οι άλλοι εξόριστοι, με την πρόθεση να μαζέψουν αρκετά λεφτά για να επανεκδώσουν τη Regeneracion. Πάντως, στα μέσα της χρονιάς ο Ricardo εξαναγκάστηκε, λόγω των παρενοχλήσεων από τους πράκτορες του Díaz, να πάει στο St. Louis στο Μιζούρι. Σύντομα συνεργάστηκε και με τον Librado, που τώρα συμμετείχε πλήρως στη διαχείριση της Regeneracion. Στο St. Louis ο Librado συνεργάστηκε με το Ricardo σε συζητήσεις στις οποίες συμμετείχε και η Emma Goldman, και έγινε φίλος με έναν ισπανό αναρχικό το Fiorenzo Bazora. Και τα δύο αυτά άτομα θα είχαν μεγάλη επιρροή στο Librado και το Ricardo εξ ίσου, βοηθώντας σημαντικά στο να ξεκαθαρίσουν τον αναρχισμό τους.

Στις 18 Σεπτεμβρίου 1905 η Junta Organizadora del Partido Liberal Mexicano σχηματίστηκε από τους εξόριστους Φιλελεύθερους, με πρόεδρο το Ricardo και το Librado σαν πρώτο στην τριμελή επιτροπή. Λιγότερο από ένα μήνα μετά την ίδρυση της Junta του PLM τα γραφεία της Regeneracion δέχθηκαν επιδρομή από τους ντετέκτιβ του Pinkerton που συνέλαβαν το Ricardo, τον Enrique και το Juan Sarabia, και κατέσχεσαν όλο τον εξοπλισμό του γραφείου μαζί με τα μηχανήματα εκτύπωσης. Κυρίως χάρη στην αυτοθυσία των συντρόφων που συμμετείχαν στην προσπάθεια, η Regeneracion μπόρεσε να εμφανιστεί ξανά το Φεβρουάριο του 1906, αλλά τον επόμενο μήνα ο Ricardo και οι δύο του σύντροφοι που ήταν έξω με εγγύηση, αναγκάστηκαν να καταφύγουν στον Καναδά, φοβούμενοι, δικαιολογημένα, ότι οι αρχές των ΗΠΑ θα ενέδιδαν στην έκδοσή τους στο Μεξικό. Τώρα τη συντακτική ομάδα ανέλαβε ο Librado με τη βοήθεια του Manuel Sarabia (τον αδερφό του Juan), του Villarreal και του στοιχειοθέτη της εφημερίδας Aaron Lopez Manzano. Πάντως, το Σεπτέμβριο, τα νέα γραφεία της Regeneracion δέχθηκαν επιδρομή από την αστυνομία που αυτή τη φορά έσπασε το μηχανισμό εκτύπωσης. Μετά από ένα μήνα έγινε επιδρομή στα σπίτια των Librado και Manzano. Νωρίς το πρωί η ομοσπονδιακή αστυνομία και το τμήμα μετανάστευσης συνέλαβαν τους δύο άνδρες. Μεταφέρθηκαν μυστικά στη φυλακή και ο Librado κατηγορήθηκε από τη δικτατορία του Díaz για «ληστεία και φόνο» κατά τη διάρκεια της απεργίας των μεταλλωρύχων στην Canania, της Sonora, που είχε γίνει τον προηγούμενο Ιούνιο.

Αφού έμειναν για κάποιο καιρό στην απομόνωση στις φυλακές του St. Louis, οι δύο σύντροφοι βρέθηκαν σ' ένα τρένο για να απελαθούν στο Μεξικό. Χάρη, πάντως, στη δημόσια κατακραυγή από δύο εφημερίδες του St. Louis, τις St. Louis Post Dispatch και τη St. Louis Globe Democrat, που ξεκίνησε όταν έγινε γνωστή η ταλαιπωρία των οικογενειών των δύο συντρόφων, οι αρχές αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την προσπάθειά τους γι' αυτή την παράνομη και μυστική απέλαση. Έτσι οι δύο άνδρες κατέβηκαν από το τρένο στο Ironton. Και εδώ κρατήθηκαν στην απομόνωση στις τοπικές φυλακές.

Οι αμερικανικές αρχές ήταν πρόθυμες να κάνουν τη βρωμοδουλειά για τη δικτατορία του Díaz, ελπίζοντας προφανώς ότι η καμπάνια για την απελευθέρωση των δύο ανδρών θα ατονούσε. Αλλά έκαναν λάθος. Οι δύο εφημερίδες συνέχισαν αμετάπειστες μέχρι να επιστρέψουν οι δύο τους στο St. Louis. Εκεί, εμφανίστηκαν ενώπιον ομοσπονδιακού δικαστή και ο Librado απαλλάχτηκε γρήγορα, καθώς ο επίτροπος των ΗΠΑ James R. Grey έκρινε ότι «*τα αδικήματα για τα οποία κατηγορείται ήταν εξ ολοκλήρου πολιτικής φύσης*». Ο Manzano απελευθερώθηκε κι αυτός με παρόμοιο τρόπο. Αυτή ήταν παρεμπιπτόντως η μόνη φορά που εξόριστοι του PLM στις ΗΠΑ βρέθηκαν μπροστά σε κάποιο ίχνος της αποκαλούμενης δικαιοσύνης. Μόλις βγήκε έξω ο Librado ήθελε να συνεχίσει την έκδοση της Regeneracion, αλλά για άγνωστους λόγους αυτό δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ...

Από την απελευθέρωσή του από τις φυλακές το Νοέμβριο του 1906 ως τα μέσα του 1907, δεν έχουν γίνει πολλά πράγματα γνωστά για τις δραστηριότητες του Librado. Αυτός ο καιρός ήταν ιδιαίτερα δύσκολος για το PLM. Ο Ricardo Flores Magon και ο Villarreal ήταν και οι δύο στην παρανομία μετά τον ανεπιτυχή ξεσηκωμό –με οργανωτή το PLM– στο Μεξικό το Σεπτέμβριο/Οκτώβριο του 1906 και κατά μήκος των συνόρων οι αρχές κυνηγούσαν, απεγνωσμένα μέλη του PLM και συμπαθούντες.

Παρά τα πσιωγυρίσματα, ο Ricardo και ο Villarreal, τα κατάφεραν να πάνε στο Λος Άντζελες, όπου άρχισαν την παράνομη έκδοση της Revolucion ως διάδοχο εφημερίδα της Regeneracion, με τον Librado να ενώνεται μαζί τους τον Ιούνιο του 1907. Όμως, τον Αύγουστο, οι ντετέκτιβ της Υπηρεσίας Furióng, που πληρώνονταν απευθείας από τον Ντίαζ, ανακάλυψαν το κρησφύγετο τους, τους συνέλαβαν χωρίς ένταλμα και τους παρέδωσαν στην αστυνομία των ΗΠΑ. Μολονότι βρίσκονταν φυλακισμένοι στις φυλακές του Λος Άντζελες, κατάφεραν να οργανώσουν κι άλλη μια εξέγερση στο Μεξικό, που έγινε τον Ιούνιο/Ιούλιο του 1908. Γι' αυτό –με άμεση απαίτηση των μεξικανικών αρχών– και οι τρεις κρατήθηκαν σε συνθήκες απομόνωσης για κάποιους μήνες.

Όντας περίπου δύο χρόνια στη φυλακή χωρίς δίκη, τελικά εκδόθηκαν στην Αριζόνα το Μάιο του 1909, όπου και καταδικάστηκαν σε 18 μήνες φυλάκισης για «παραβίαση των νόμων ουδετερότητας». Και οι τρεις σύντροφοι εξέτισαν την ποινή τους μαζί, πρώτα στις κακόφημες φυλακές της Yuma και στη συνέχεια στη νεόκτιστη φυλακή στη Florence. Οι συνθήκες και στις δύο φυλακές ήταν απαίσιες, όπως αναφέρει στις αναμνήσεις του ο Villarreal^[1] και για κάποιο διάστημα ο Librado αρρώστησε. Εξ αιτίας ενός προβλήματος στους πνεύμονες που είχε ανακύψει κατά την παραμονή του στις μεξικανικές

φυλακές και το οποίο, με τις συνθήκες που επικρατούσαν, επιδεινώθηκε, διαμαρτυρήθηκε και ζήτησε αλλαγή δουλειάς. Το αποτέλεσμα ήταν να κρατηθεί σε ένα κελί απομόνωσης για αρκετές μέρες, κάτω από το έδαφος και μέσα σε απόλυτο σκοτάδι.

Τα τρία μέλη της Junta απελευθερώθηκαν τον Αύγουστο του 1910 και επέστρεψαν στο Λος Άντζελες όπου συνέχισαν την έκδοση της *Regeneracion*, στην οποία ο Librado έγραψε αργότερα: «...**οι προηγούμενες ιδέες μας, της ελευθερίας και της χειραφέτησης των σκλαβωμένων και εκμεταλλευόμενων δουλοπάροικων του Μεξικό, αναπτύχθηκαν ξανά...**».[2]

Η νέα *Regeneracion*, αν και είχε μια εμφανή αλλαγή, στη χαραυγή της επανάστασης που αυτή και το PLM είχαν προωθήσει όσο κανείς άλλος, από το ριζοσπαστικό φιλελευθερισμό προς τον καθαρό αναρχισμό, εμφανιζόταν τώρα σαν εβδομαδιαία εφημερίδα με 3 σελίδες στα ισπανικά και την 4η στα αγγλικά.

Ο Librado, τώρα, αφοσιώθηκε πλήρως στην έκδοση της εφημερίδας, ζώντας και δουλεύοντας μαζί με τους συνεκδότες Ricardo, Enríque, Anselmo Figueroa και τον βρετανό αναρχικό W.C. Owen, που επεξεργαζόταν το αγγλικό τμήμα, στο σπίτι που εξυπηρετούσε και τη στέγάσή τους και την έκδοση της εφημερίδας.

Τον Ιούνιο του 1911, πάντως, τα γραφεία της *Regeneracion* δέχθηκαν επιδρομή της αστυνομίας και ο Librado, μαζί με το Ricardo, τον Enríque και τον Figueoα συνελήφθησαν με τη συνήθη κατηγορία της «παραβίασης των νόμων ουδετερότητας», και καταδικάστηκαν σε άλλους 18 μήνες κάθειρξης στο νησί McNeil. Ενώ ήταν στη φυλακή ο σύντροφος του Librado, Concepcion πέθανε λόγω χρόνιας νόσου, αφήνοντας δύο παιδιά, ένα αγόρι 15 ετών και ένα κορίτσι 11 ετών, που ανέλαβαν να τα μεγαλώσουν οι σύντροφοι. Σε μια σπάνια επίδειξη συμπόνιας η κυβέρνηση Wilson τού έδωσε προσωρινά αναστολή για να παρευρεθεί στην κηδεία, αλλά ήταν αδύνατο να μαζέψει λεφτά για να ταξιδέψει εκεί.

Μόλις απελευθερώθηκαν, τον Ιανουάριο του 1914, ο Librado και οι τρεις σύντροφοί του επέστρεψαν στο Λος Άντζελες όπου συνέχισαν τη δουλειά με τη *Regeneracion* μέχρι που αναγκάστηκαν να την κλείσουν στο τέλος του χρόνου λόγω σοβαρών οικονομικών προβλημάτων.

Στα μέσα του 1915, πάντως, ο Librado, ο Ricardo και ο Enríque μαζί με τις οικογένειές τους πήγαν σε μια μικρή φάρμα που κατάφεραν να νοικιάσουν στο Edendale, τότε ένα αγροτικό προάστιο του Λος Άντζελες. Εδώ όλοι οι σύντροφοι δούλεψαν κοινοτικά πάνω στη γη. Σύντομα μπόρεσαν να ξαναεκδόσουν τη *Regeneracion*, με τον Librado να αναλαμβάνει αποκλειστικά την εκτύπωση, δουλεύοντας με μια παλιά εκτυπωτική μηχανή χειρός.

Το Μάρτιο του 1918 ο Librado συλλαμβάνεται ξανά, μαζί με το Ricardo, αυτή τη φορά με το νέο νόμο «περί κατασκοπείας», για τη δημοσίευση ενός μανιφέστου που απευθυνόταν στους αναρχικούς και τους εργάτες του κόσμου, τους οποίους συμβούλευαν να προετοιμαστούν οι ίδιοι και να προετοιμάσουν άλλους για την επερχόμενη κοινωνική επανάσταση. Αν και το μανιφέστο αυτό δημοσιεύθηκε στα ισπανικά, ο Librado καταδικάζεται σε φυλάκιση 15 ετών μαζί με πρόστιμο 15.000 δολ., ενώ ο Ricardo σε φυλάκιση 20 ετών και πρόστιμο 20.000 δολ. «**Κατά τη διάρκεια της μυστικής δίκης**», έγραψε αργότερα ο Librado, «**η συνωμοσία και η ραδιουργία ήταν φανερή. Ο δικαστής Bledsoe έδωσε εντολή στους ενόρκους με αυστηρό και αλαζονικό τόνο, λέγοντας: "οι δραστηριότητες αυτών των ανθρώπων είναι συνεχής παραβίαση των νόμων, όλων των νόμων. Έχουν παραβιάσει εξ ίσου το νόμο του Θεού και το νόμο του Ανθρώπου"**».[3]

Τόσο ο Librado όσο και ο Ricardo μεταφέρθηκαν ξανά στο νησί McNeil για να εκτίσουν την ποινή τους, αλλά το Δεκέμβριο του 1919 ο Ricardo μεταφέρθηκε στις φυλακές Leavenworth στο Κάνσας λόγω της επιβαρυσμένης υγείας του. Περίπου 9 μήνες αργότερα μεταφέρθηκε και ο Librado εκεί.

Ενώ ήταν «μέσα» η κατάστασή τους δημοσιοποιήθηκε πλατιά στο Μεξικό. Έγιναν αρκετές απεργίες διαμαρτυρίας, οργανωμένες από ομάδες εργατών, όπως και από τη νεοσχηματισθείσα αναρχο-συνδικαλιστική CGT (*Confederacion General de Trabajadores*) και διοργανώθηκε μπουκότάζ σε προϊόντα των ΗΠΑ σε μια προσπάθεια να πιεστούν οι αρχές των ΗΠΑ να απελευθερώσουν τους δύο άνδρες.

Οι αρχές των ΗΠΑ ανπάχθηκαν σ' αυτή την πίεση όσο μπορούσαν, λέγοντας ότι ο Librado και ο Ricardo ήταν επικίνδυνοι αναρχικοί και γι' αυτό δε μπορούσαν ν' απελευθερωθούν, ή ότι δεν έδειχναν «μεταμέλεια» για το υποτιθέμενο έγκλημά τους.

Ακόμα και οι μεξικανικές αρχές παρενέβησαν, λόγω της πίεσης της λαϊκής βούλησης –χωρίς αμφιβολία–, και διέταξαν την πρεσβεία τους στην Ουάσινγκτον να μεσολαβήσει στην κυβέρνηση των ΗΠΑ για λογαριασμό των Librado και Ricardo. Αυτό δεν οδήγησε πουθενά, αλλά σε ένα γράμμα σε έναν αξιωματούχο της πρεσβείας που ήθελε να μάθει το λόγο της φυλάκισης, ο Librado εξήγησε τις αναρχικές του ιδέες. «...**Κατά τη διάρκεια του αγώνα για δικαιοσύνη των καταπιεσμένων οδηγήθηκα σ' αυτό το συμπέρασμα – οι κυβερνήσεις, όλες οι κυβερνήσεις, με όποια μορφή κι αν εμφανίζονται, είναι πάντα με τη μεριά των ισχυρών ενάντια στους αδύνατους. Οι κυβερνήσεις δεν έγιναν για να προστατεύουν τις ζωές και τα συμφέροντα των φτωχών, αλλά των πλούσιων, που συνιστούν μια πολύ μικρή μειοψηφία, ενώ οι μεγάλες μάζες των φτωχών, το 99% των κατοίκων του πλανήτη. Γι' αυτό το λόγο είμαι ενάντια σ' ένα τέτοιο σύστημα αδικίας και**

ανισότητας και ψάχνω για μια νέα κοινωνία που θα μπορούσε να έχει Ελευθερία, Αγάπη και Δικαιοσύνη για όλους...».[4]

Για τον Librado η σκληρότητα, η ταλαιπωρία και η μονοτονία της ζωής στη φυλακή έγιναν ακόμα πιο δυσβάσταχτες εξ αιτίας της κατάστασης της υγείας του Ricardo. Μέσα σε μια περίοδο 2 ετών έγινε μάρτυρας της επιδείνωσης της υγείας του παλιού συντρόφου του και της σταδιακής απώλειας της όρασής του, λόγω ολικής άρνησης των αρχών για επαρκή ιατρική περίθαλψη. Στις αρχές Νοεμβρίου του 1922, ο Ricardo μεταφέρθηκε από το κελί που είχε δίπλα στο Librado σε ένα άλλο που ήταν πιο μακριά. Στις 20 Νοεμβρίου ο Librado τον είδε για τελευταία φορά. Έγραψε γι' αυτό αργότερα: «...**εκείνο το απόγευμα ήταν το τελευταίο που ο Ricardo και εγώ ανταλλάξαμε μερικές λέξεις, λέξεις που θα μείνουν στη μνήμη μου σαν ύστατος αποχαιρετισμός στο σύντροφο και αγαπητό αδερφό με τον οποίο μοιράστηκα 22 χρόνια συνεχών παρενοχλήσεων, απειλών και φυλακίσεων από τους πληρωμένους ρουφιάνους των καπιταλιστών...**».[5]

Δuo μέρες αργότερα, ο Ricardo βρέθηκε νεκρός στο κελί του. Αν και η «επίσημη» αιτία θανάτου ήταν η καρδιακή προσβολή, ο Librado πίστευε ότι δολοφονήθηκε. Πείστηκε ακόμα πιο πολύ γι' αυτό όταν η διοίκηση των φυλακών του υπαγόρευε το κείμενο του τηλεγραφήματος που θα έπρεπε να στείλει στη σύντροφο του Ricardo.

Στις αρχές του 1923 ο Librado απελευθερώθηκε από τις φυλακές του Leavenworth και αμέσως απελάθηκε στο Μεξικό. Αφού πέρασε κάποιο καιρό στο San Luis Potosi, όπου αρνήθηκε πρόσκληση από το Partido Reformista «Juan Sarabia» να συμμετέχει ως υποψήφιος για το κογκρέσο, εγκαταστάθηκε στη Villa Cecilia, στη Tamaulipas (σήμερα Ciudad Madero). Εδώ προχώρησε στην έκδοση της Sagitario (Τοξότης), μιας εφημερίδας που ιδρύθηκε από την αναρχική ομάδα Los Hermanos Rojos (Οι Κόκκινοι Αδελφοί). Η Sagitario, που είχε ευρεία κυκλοφορία και στο Μεξικό και στο εξωτερικό, ασχολήθηκε κυρίως με τη διάδοση της αναρχικής προπαγάνδας στους εργάτες στα πετρέλαια της περιοχής. Υπήρξε μεγάλη επιτυχία, και το Νοέμβριο του 1924, ο Librado μπόρεσε να γράψει «**Νέες ιδέες ανθούν με διπλάσια δύναμη και νέες ομάδες σχηματίζονται. Η αναρχική προπαγάνδα γίνεται όλο και πιο πλούσια στις πετρελαϊκές περιοχές...**».[6]

Από τις στήλες της Sagitario εξέθεσε επίσης κάποιους από τους μύθους του αποκαλούμενου «σοσιαλιστικού» καθεστώτος του Calles, όπως η φάρσα της αναδιανομής γης, η δίωξη και δολοφονία των ινδιάνων Yaqui και η κλοπή της γης τους από τους κυβερνητικούς αξιωματούχους. Με πρόσχημα το τελευταίο (την κλοπή της γης) ο Librado συνελήφθη τον Απρίλιο του 1927 μαζί με δύο συνεργάτες του στη Sagitario. Μεταφέρθηκε στις φυλακές του Andonegui, Tampico, και κρατήθηκε για πάνω από 6 μήνες. Σ' αυτό το διάστημα έγραψε άρθρα για τη Sagitario και ένα δημοσίευτο ως τώρα κομμάτι αυτοβιογραφίας (Frente a las Tiranias= Κατά της Τυραννίας).

Αν οι αρχές νόμιζαν ότι με τη φυλάκιση του Librado θα τον έκαναν να σιωπήσει γελιόνταν οικτρά. «**Η πρόθεση των τυράννων**» έγραψε απ' τη φυλακή, «**είναι να με απομονώσει από την επαφή με τον έξω κόσμο με σκοπό να με αναμορφώσει. Δηλώνω ότι έχουν αποτύχει. Δεκατέσσερα χρόνια εγκλεισμού ως τώρα δεν το κατάφεραν. Το όργανο βασανισμού τους πάντα έσπαγε σε χίλια κομμάτια πάνω στο βράχο της αλώβητης θέλησής μου... πάνω στην οποία βασίζεται η πεποίθησή μου, αγνή και απλή, για την ανθρώπινη χειραφέτηση**».[7]

Οδηγούμενος τελικά σε δίκη, κατηγορήθηκε για «προσβολή του προέδρου», «δημόσια υπεράσπιση του αναρχισμού» και «προτροπή στην αναρχία». Ο Librado ανέπτυξε ο ίδιος την υπεράσπισή του, απαιτώντας την απελευθέρωσή του χωρίς όρους και τεκμηρίωσε την απαλλαγή του από την κατηγορία για φόνο ενάντια στη διοίκηση Calles. Αν και καταδικάστηκε σε έξι μήνες φυλάκισης, απελευθερώθηκε αφού «έκανε» μόνο έξι εβδομάδες, πιθανότατα λόγω άμεσης εντολής του ίδιου του Calles, που αναμφίβολα νόμιζε ότι ο Librado αντιπροσώπευε μεγαλύτερη απειλή γι' αυτόν μέσα στη φυλακή παρά έξω.

Ενώ ήταν στη φυλακή έγινε επιδρομή στα γραφεία της Sagitario από την αστυνομία και τα πιεστήρια σπάστηκαν. Σύντομα οι αρχές απαγόρευσαν και την κυκλοφορία της. Με την απειλευθέρωσή του, ο Librado μετακόμισε στο Monterey της Nuevo Leon, και μετά από πολλή προσπάθεια και θυσία κατάφερε να συνεχίσει την έκδοση της εφημερίδας με το νέο τίτλο Avante, αλλά λόγω των αστυνομικών παρενοχλήσεων βγήκαν μόνο τρία τεύχη.

Με πολύ κόπο ο Librado κατάφερε να εκδώσει και πάλι την Avante στα μέσα του 1928, αλλά το Φεβρουάριο του 1929 συνελήφθη ξανά και τα γραφεία και τα πιεστήρια της Avante καταστράφηκαν από την αστυνομία. Κρατήθηκε στις στρατιωτικές φυλακές Tampico και υποβλήθηκε σε συστηματική κακομεταχείριση. Μεταξύ άλλων, ξυλοκοπήθηκε βάνουσα με ένα κομμάτι καλώδιο από το Στρατηγό Eulogio Ortiz, που εξοργίστηκε με το ατρόμητο πνεύμα του ηλικιωμένου Librado. Αργότερα ο «γενναίος» Στρατηγός προσπάθησε να δολοφονήσει το Librado, αλλά αστόχησε πυροβολώντας τον. Οι αρχές επίσης τον απείλησαν να του κάνουν ένεση με βάκιλο για να τον κάνουν να «ομολογήσει» συνέργεια στην πρόσφατη δολοφονία του Obregon, αλλά η απειλή δεν υλοποιήθηκε ποτέ.

Αφού κρατήθηκε για δύο μήνες ο Librado αφέθηκε ελεύθερος, και επέστρεψε στο Monterey όπου συνεχίστηκε και πάλι η έκδοση της Avante. Σε λιγότερο από ένα χρόνο οι αρχές του ταχυδρομείου απαγόρευσαν την ταχυδρομική κυκλοφορία της ισχυριζόμενες ότι «επιτίθεται στην κυβέρνηση της δημοκρατίας». Δυο μέρες μετά, μια δύναμη ομοσπονδιακών στρατιωτών υπό τη διοίκηση του Ortiz εισβάλλει στα γραφεία της εφημερίδας και καταστρέφει ό,τι βρίσκει, συμπεριλαμβανομένης μιας πλήρους έκδοσης της Regeneracion.

Με το εξοντωτικό πλήγμα κατά της Avante, από τις αρχές, ο Librado μετακομίζει στην Πόλη του Μεξικό, όπου έζησε με τον Nicholas T. Bernal, τον οποίο γνώρισε όταν έζησε στις ΗΠΑ. Το 1931 ξεκίνησε την έκδοση της Paso και προσπάθησε πολύ να εκθέσει τη δυσχερή θέση των δασκάλων του San Luis Potosi τους οποίους η κυβέρνηση αρνιόταν να πληρώσει.

Το Φεβρουάριο του 1932 ο Librado έπεσε θύμα αυτοκινητιστικού δυστυχήματος. Όντας βαριά τραυματισμένος μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο, όπου λόγω αμέλειας προσβλήθηκε από τέτανο και πέθανε στις 1 Μαρτίου. Ακόμη και όταν αργοπέθαινε διατηρούσε το πνεύμα της εξέγερσης και της αντίστασης που τον συνόδευε σε όλη του τη ζωή. Καθώς μια νοσοκόμα σήκωσε ένα σεντόνι για να προστατεύσει το πρόσωπό του από τις μύγες προσπάθησε να το απομακρύνει. «Ακόμα τόσο εξεγερμένος, σύντροφε», του είπε σαρκαστικά η νοσοκόμα. **«Πάντα αγωνίστηκε»** απάντησε ο Librado, **«και ακόμα αγωνίζομαι ενάντια στις αδικίες των ισχυρών»**.^[8]

Σε έναν εξαιρετικό φόρο τιμής στο Librado, που δημοσιεύτηκε στον αναρχικό τύπο, ο Σκωτσέζος αναρχικός T.H.Bell έγραψε: **«Μετά από καιρό, όταν οι ποταποί τύραννοι που θριαμβεύουν σήμερα θα έχουν ξεχαστεί, οι ζεστές νεανικές καρδιές στην πατρική σας γη θα εμπνέονται από την ιστορία του ακλόνητου κουράγιου και της συνεχούς αφοσίωσης του Librado Rivera»**.^[9]

1. Antonio I. Villarreal, *Reminiscences of my Prison Life, Regeneracion, 10-17 Σεπτεμβρίου και 24 Σεπτεμβρίου 1910.*
2. Γράμμα του Librado Rivera στο Manuel Tellez – 12 Ιουνίου 1912, στο *Por la Libertad de Flores Magon y Companeros, Mexico City, 1922, σσ. 85-95.*
3. Librado Rivera, *Persecucion y asesinato de Ricardo Flores Magon, rayos de Luz, Grupo Cultural «Ricardo Flores Magon», Mexico City, 1924.*
4. Αναφορά στο Carlos Silenger, *Algunos datos Sobre Librado Rivera, Regeneration, Μάρτιος-Απρίλιος 1970.*
5. Rivera, ό.π.
6. Αναφορά στο Silenger, ό.π.
7. στο ίδιο
8. Συνέντευξη με τον Nicholas T. Bernal στο James D. Cockcroft, *Intellectual Precursors of the Mexican Revolution, University of Texas Press, 1968, σ. 232.*
9. T.H.Bell, *Recollection of Librado Rivera, The Road to Freedom, Ιούνιος 1932.*

[Το κείμενο είναι του Dave Poole, από το Cienfuegos Press Anarchist Review No. 5, 1979 και η Μετάφραση-Απόδοση έγινε από τον Αναρχικό Πυρήνα ΞΑΝΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ] *Δημοσιεύτηκε στη ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, φύλλο 112, Ιανουάριος 2012*